

**REGIMUL JURIDIC AL DUNĂRII ÎN NEGOCIERI ȘI
ACORDURI INTERNAȚIONALE DUPĂ SFÂRȘITUL
CONFLAGRAȚIEI MONDIALE PÂNĂ ÎN PREAJMA CONFERINȚEI
DUNĂRENE DE LA BELGRAD (1945-1948)**

Arthur TULUȘ

La sfârșitul celei de-a doua conflagrații mondiale, Marile Puteri victorioase – Uniunea Sovietică, Franța, Marea Britanie și Statele Unite – au luat în considerare reșezarea Dunării pe un cadru juridic legal. Inevitabil, cabinetele diplomatice s-au raportat la Statutul Definitiv al Dunării din 1921, documentul ce a constituit baza jurisdicției interbelice a fluviului. Din această perspectivă, Marea Britanie și Franța au considerat Statutul ca fiind valid, caz în care Dunărea își păstra regimul internațional antebelic și cele două organisme – Comisia Europeană și Comisia Internațională a Dunării. Statele Unite, a cărei politică interbelică izolaționistă o îndepărtase din ipostaza de a avea în trecut un rol activ la Dunăre, nu a manifestat aceeași energie în a susține validitatea Statutului Dunării din 1921, însă, la fel ca și diplomația franceză sau britanică, era adepta aplicării doctrinei privind caracterul internațional al apelor navigabile, ce prevedea supravegherea libertății și egalității de tratament a tuturor pavilioanelor pe fluviile internaționale prin intermediul unor Comisii, formate din toți riveranii, la care se adăugau Marile Puteri învingătoare (Statele Unite, Franța, Marea Britanie și Uniunea Sovietică). La polul opus, s-a plasat Uniunea Sovietică, care s-a pronunțat atât împotriva valabilității Convenției din 1921, cât și, în numele doctrinei dreptului riveranilor, împotriva oricărei internaționalizări.

Până în preajma Conferinței dunărene de la Belgrad (30 iulie – 18 august 1948), pentru Kremlin aveau o mai mică importanță discuțiile de ordin juridic referitoare la regimul actual sau viitor al Dunării, Uniunea Sovietică căutând să câștige timp prețios în vederea subordonării politice și economice a spațiului „eliberat” sau în curs de „eliberare” de către Armata Roșie. Pentru a slăbi controlul Puterii comuniste asupra bazinului Dunării, foștii Aliați capitaliști ai Moscovei au jucat fie cartea presiunilor prin intermediul organismelor internaționale (Consiliul Miniștrilor Afacerilor Străine ai celor patru Mari Puteri, Organizația Națiunilor Unite ș.a) sau prin

inserarea în cadrul tratatelor de pace cu statele dunărene învinse a unor articole ce făceau referire la regimul postbelic al fluviului, fie au încercat, fără a reuși, să atragă Uniunea Sovietică și statele în curs de comunizare în convenții comerciale sau în alte acorduri de natură economico-financiară – cum a fost planul Marshall.

În cele din urmă s-a ajuns la o formulă de compromis ce se anunța ca o victorie a Vestului, Kremlinul acceptând includerea în textele tratatelor cu România, Ungaria și Bulgaria a principiului libertății de comerț și navigație pe Dunăre, precum și organizarea unei conferințe dunărene cu participarea, alături de statele riverane, și a celor patru Mari Puteri (Statele Unite, Marea Britanie, Franța și U.R.S.S.). În realitate, prețul negocierilor a fost suportat de occidentali, care, în speranța găsirii unei soluții apropiate de interesul lor, au fost îngăduitori cu Uniunea Sovietică, lăsându-i acesteia din urmă posibilitatea de a stabili locul și detaliile de organizare a viitoarei conferințe danubiene. Între timp, Moscova și-a consolidat dominația sa asupra estului și centrului Europei, iar în momentul discuțiilor de la Belgrad (august 1948) comunizarea statelor danubiene, cu excepția Austriei și a Germaniei de vest, era totală. Pe de altă parte, mulțumiți de succesul obținut, Aliații occidentali au acceptat cu ușurință decizia de a nu invita la viitoarele dezbateri privind noul regim al fluviului a Belgiei, Greciei, Italiei și Germaniei, Austria participând doar cu rol consultativ.